

Sygn. akt IV U 1269/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Krzywonos
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2019 r.

sprawy W. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania W. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 6 sierpnia 2018

Nr:(...)

I. oddala odwołanie

II. zasądza od W. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. kwotę 180 złotych / słownie : sto osiemdziesiąt / tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 1269/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 maja 2019 r.

Decyzją z dnia 6 sierpnia 2018r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., powołując się na treść przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 i nr 883/2004, stwierdził, że W. B. w okresie od 19 czerwca 2013r. do 28 lutego 2014r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wnioskodawca figuruje jako przedsiębiorca (...) B. W. z datą rozpoczęcia działalności od 31.12.1998r. Z danych zaewidencjonowanych w systemie informatycznym ZUS wynika, że figuruje on jako płatnik składek oraz osoba

ubezpieczona zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w okresach od 31.12.1998r. do 29.02.2012r., od 01.05.2013r. do 18.06.2013r. oraz od 01.03.2014r. do 31.07.2015r. oraz do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 01.08.2015r. W okresie od 01.03.2012r. do 06.05.2013r. podlegał ustawodawstwu słowackiemu. Organ rentowy podał, iż słowacka instytucja ubezpieczeniowa postanowieniem z dnia 20.08.2013r. stwierdziła, że od 6 maja 2013r. nie powstało obowiązkowe ubezpieczenie społeczne W. B. zatrudnionego u pracodawcy Z. P. B. (...) zgodnie ze słowackim ustawodawstwem.

W odwołaniu W. B. zakwestionował stanowisko ZUS, wnosił o zmianę decyzji i ustalenie, że w okresie spornym, tj. od 19.06.2013r. do 28.02.2014r. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Zarzucił naruszenie art. 11 ust. 1 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przez ich niezastosowanie. Zarzucił również naruszenie art. 58 § 1 i 2 kodeksu cywilnego poprzez wykreowanie stanu faktycznego niezgodnego z ustawą, jak też naruszenie pkt 4 decyzji nr (...) z dnia 12 czerwca 2009r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określania ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie oraz art. 6 ust. 1 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na złożone odwołanie wnosił o jego oddalenie i zasądzenie na swą rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

W. B. od 31 grudnia 1998 r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...). Z danych zaewidencjonowanych w systemie informatycznym ZUS wynika, że figuruje jako płatnik składek oraz osoba ubezpieczona zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w okresach od 31.12.1998r. do 29.02.2012r., od 01.05.2013r. do 18.06.2013r. i od 01.03.2014r. do 31.07.2015r. oraz do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 01.08.2015r.

W dniu 1 marca 2012r. złożył w (...) Oddział w R. Oświadczenie dotyczące całkowitego wyrejestrowania z ubezpieczenia w ZUS od momentu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w R. S. wraz z wnioskiem o ustalenie właściwego ustawodawstwa.

Pismem z 14.03.2012r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że od 1 marca 2012r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. O powyższym, poinformowano słowacką instytucję zabezpieczenia społecznego.

W okresie od 01.03.2012r. do 06.05.2013r. W. B. podlegał ustawodawstwu słowackiemu z tytułu zatrudnienia w B. (...) Z. P..

W okresie od 1 maja 2013r. do 18 czerwca 2013r. wnioskodawca figurował jako osoba wykonująca umowę zlecenia u polskiego pracodawcy.

Pismem z dnia 21 lutego 2014r. ZUS zwrócił się do S. P. w B. o ustalenie właściwego ustawodawstwa od 7 maja 2013r.

Pismem z dnia 31 lipca 2015r. S. P. w K. poinformowała ZUS, że w dniu 20 sierpnia 2013r. została wydana decyzja, na mocy której z dniem 6 maja 2013r. W. B. wygasło obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalno-rentowe i obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek pozostawania bez pracy zgodnie z prawodawstwem s..

Orzeczenie to zostało zaskarżone do (...), która decyzją z dnia 02.10.2015r. zawiesiła postępowanie do czasu dokładnego i pełnego ustalenia stanu faktycznego. Aktualnie brak potwierdzenia o prawomocności powyższej decyzji.

Pismem z dnia 08.06.2018r. ZUS poinformował W. B. o wszczęciu postępowania w sprawie ustalenia okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Po zakończeniu postępowania administracyjnego w dniu 6 sierpnia 2018r. organ rentowy wydał zaskarżoną w sprawie decyzję obejmującą nią okres od 19 czerwca 2013r. do 28 lutego 2014r.

(dowód: dokumentacja w aktach organu rentowego, wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej k. 9)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów z dokumentów, złożonych w aktach organu rentowego oraz aktach sprawy. Sąd miał w tym względzie na uwadze że zostały one sporządzone przez uprawnione do tego organy w przewidzianej prawem formie. Treść i forma dokumentów pozostawały bez zastrzeżeń.

Sąd zważył co następuje :

Nie ulega wątpliwości, że z uwagi na jednoczesne prowadzenie przez wnioskodawcę W. B. działalności gospodarczej na terytorium Polski i pracy najemnej na podstawie umowy o pracę zawartej z pracodawcą słowackim na terenie Słowacji, zastosowanie w sprawie znajdują przepisy wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a to rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE z 30.04.2004r. nr L 166/1 z późn. zm), a także rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16.09.2009r. (Dz. Urz. UE L 284/1 z 30.10.2009r. z późn. zm.).

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego należy do kluczowych kwestii związanych z realizacją swobody przemieszczania się w Unii Europejskiej oraz podejmowania aktywności zawodowej. Polska status państwa członkowskiego Unii Europejskiej uzyskała z dniem 1 maja 2004 r. a zatem przepisy rozporządzeń dotyczących koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego stosuje bezpośrednio. Już w preambule rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 wyraźnie zostało stwierdzone, że pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we wspólnocie powinny być objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Dlatego też obowiązująca w tej materii zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa członkowskiego polega na podporządkowaniu ustawodawstwu tylko jednego państwa czyli stosowanie jego postanowień tak jakby zainteresowany realizował swą aktywność zawodową w całości na terytorium tego państwa.

Wnioskodawca domaga się ustalenia wobec niego ustawodawstwa właściwego w związku z działalnością zawodową wykonywaną w dwóch państwach członkowskich Unii Europejskiej, tj. w Polsce i na Słowacji. Powyższe reguluje art. 13 rozporządzenia 883/2004, a w szczególności jego ust. 3 stanowiący, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną (...). Tak jak wskazano wcześniej osoby te traktowane są, do celów stosowania ustawodawstwa określonego zgodnie z tymi przepisami, tak jak gdyby wykonywały każdą swoją pracę najemną lub pracę na własny rachunek i jakby uzyskiwały cały swój dochód w zainteresowanym Państwie Członkowskim - art. 13 ust. 5.

Procedura dotycząca stosowania art. 13, czyli poinformowanie przez osobę instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, o wykonywaniu pracy w dwóch państwach, wymaga zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009.

Procedura ta przewiduje mianowicie, że po uzyskaniu informacji o wykonywaniu przez daną osobę pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie

ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i o swoim tymczasowym określeniu instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5).

Zgodnie z powołanym art. 6 ust. 1 o ile rozporządzenie wykonawcze nie stanowi inaczej, w przypadku rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, zainteresowany tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich, przy czym ustawodawstwo to jest określane w następującej kolejności:

- a) ustawodawstwo państwa członkowskiego, w którym osoba ta rzeczywiście wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek, o ile praca najemna lub praca na własny rachunek jest wykonywana tylko w jednym z państw członkowskich;
- b) ustawodawstwo państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, jeżeli zainteresowany wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w dwóch lub więcej państwach członkowskich i wykonuje część swej pracy lub prac w państwie członkowskim miejsca zamieszkania lub w przypadku, gdy osoba zainteresowana nie wykonuje pracy najemnej ani pracy na własny rachunek;
- c) we wszystkich innych przypadkach ustawodawstwo państwa członkowskiego, o którego zastosowanie wystąpiono najpierw, w przypadku gdy osoba zainteresowana wykonuje pracę lub prace w dwóch lub więcej państwach członkowskich.

Szczegółowe kwestie dotyczące zasad stosowania procedury dialogu i koncyliacji zostały ujęte w decyzji nr (...) z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE C 106 z 24.04.2010, s. 1–4).

Jak wynika z ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie, procedowanie (...) Oddział w R. w tym zakresie było prawidłowe. Należy zauważyć, iż przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego) – w rozdziale II art. 2, 3 i 4 – obligują wręcz instytucje ubezpieczeniowe państw członkowskich do ścisłego współdziałania przy stosowaniu jego postanowień, także i w sytuacji ustalania właściwego ustawodawstwa.

Należy podkreślić, że stosując się do przytoczonych uregulowań ZUS pismem z dnia 14 marca 2012r. ustalił dla wnioskodawcy W. B. tymczasowe ustawodawstwo słowackie od 1 marca 2012r., o czym poinformował słowacki organ rentowy. S. instytucja ubezpieczeniowa wystawiła zaświadczenie A1 obejmujące okres od 1 marca 2012r. do 6 maja

2013r., zaś decyzją z dnia 20 sierpnia 2013r. stwierdziła, że z dniem 6 maja 2013r. wygasło obowiązkowe ubezpieczenie społeczne dla wnioskodawcy na S., o czym poinformowała (...) Oddział w R..

ZUS nie jest uprawniony do wydania decyzji o objęciu ubezpieczeniem innego państwa ze względu na zasadę terytorialności. Organ rentowy nie miał również możliwości wydania decyzji, że wnioskodawca nie podlega polskiemu ustawodawstwu, ponieważ wobec sprzeciwu słowackiej instytucji zabezpieczenia i przy braku zakończenia procedury uzgodnieniowej, doszłoby do wyłączenia wnioskodawcy z jakiegokolwiek systemu zabezpieczenia społecznego. Wyżej już wskazany przepis art. 16 ust. 4 zd. 2 rozporządzenia wykonawczego 987/2009 stanowi, że w przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego. Powyższe oznacza, iż w sytuacji braku porozumienia, obowiązkowe jest ustalenie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie art. 6 ust. 1 rozporządzenia 987/2009, a następnie przedstawienie sprawy Komisji Administracyjnej.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 15 marca 2018 r. (III UK 44/17, OSNP 2019/1/8) ustawodawca unijny nie nadał jakiegokolwiek instytucjonalnej formy „wspólnemu porozumieniu”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego i może ono przybierać różne formy, ale dopiero w sytuacji, gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim. Natomiast żądając ustalenia wybranego przez siebie ustawodawstwa osoba zainteresowana winna skorzystać z ustanowionego w art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego uprawnienia do wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1, a wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego. Tak też winien uczynić wnioskodawca jeżeli uważa, że powinien podlegać ustawodawstwu słowackiemu.

Z powyższego wynika, iż w okolicznościach niniejszej sprawy (...) Oddział w R. miał podstawy by wydać zaskarżone rozstrzygnięcie. W ocenie Sądu procedura ustalania właściwego ustawodawstwa została zachowana. Przedmiotowa decyzja ZUS stwierdzała tylko o zastosowaniu do wnioskodawcy polskiego ustawodawstwa jako tymczasowego z uwagi na rozbieżności w stanowiskach polskiej i słowackiej instytucji zabezpieczenia społecznego. Jak zaś stanowi powołany jako podstawa wydania decyzji przepis art. 6 ust. 1 rozporządzenia 987/2009 w przypadku rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, zainteresowany tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich, kolejno wskazanych w treści przepisu. W sytuacji wnioskodawcy zastosowanie mogła mieć tylko dyspozycja art. 6 ust. 1 lit. b, wskazująca na ustawodawstwo państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Tak też stwierdzono w zaskarżonej decyzji, co uzasadnia brak możliwości uwzględnienia odwołania w sprawie.

Końcowo należy zaznaczyć, iż w sytuacji, gdy ustawodawstwo ustalone jako tymczasowe zostanie ostatecznie zmienione na wnioskowane przez stronę, składki zapłacone za sporny okres zostaną pomiędzy instytucjami rozliczone. Zgodnie bowiem z art. 6 ust. 4 i 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 przypadku, gdy zostanie ustalone, że mające zastosowanie ustawodawstwo nie jest ustawodawstwem państwa członkowskiego, do którego zainteresowany został tymczasowo przypisany, lub że instytucja, która tymczasowo przyznała świadczenia, nie jest instytucją właściwą, uważa się, że instytucja, którą uznano za właściwą, jest instytucją właściwą z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność opinii nie miała miejsca, najpóźniej od dnia tymczasowego przypisania lub od pierwszego tymczasowego przyznania danych świadczeń. W razie konieczności instytucja uznana za właściwą oraz instytucja, która tymczasowo wypłacała świadczenia pieniężne lub tymczasowo otrzymywała składki, ustalają w stosownych przypadkach, zgodnie z przepisami tytułu IV rozdział III rozporządzenia wykonawczego, sytuację finansową zainteresowanego w odniesieniu do składek i świadczeń pieniężnych wypłacanych tymczasowo.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie złożone w sprawie jako bezzasadne.

Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. uzasadnia treść art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018r. poz. 265 j.t.).